

Nekaj misli po deveti glavni skupščini UJU v Zagrebu.

V Zagrebu se nas je zbralo lepo število Ujeujscev, nekaj nad 3000. Tri dni, nekateri celo štiri dni, smo čakali, kako se bo razčistilo od prvega trenutka napeto ozračje. — Srbi zapuste skupščino. Ali Slovenci ostanete? Kako se zadržite Hrvati! — To se je ponavljalo od zore do mraka — od mraka do dne, v dvoranah, na hodnikih, na ulicah, v lokalih — torej javno; za kulisami zase je debatiralo, bojevalo in reševalo. Mnogi so prihajali v dvorano, čakale; odhajale, prihajale, čakale nestrno kaj bo; ali naj odidejo, ali naj še čakajo, kaj se bo rodilo tam v stranskih prostorih. Tri dni je trajal porod in tretji dan 18. avgusta ob 12. uri dopoldne je bilo množicam naznanjeno, da niso bile bolecine zaman, ker se je znova rodil stari odbor. Kdo bi zameril množicam, da so nergale in kdo posameznikom, ki so v polni dvorani brez voditeljev vstajali in hoteli z govorniškega mesta tolmačiti prikrita čustva množice, a jih je množica sama pod vplivom tajnega razpleta situacije v stranskih prostorih prisilila k molčanju.

Lepo je bilo in dobro je končalo v Zagrebu. Toda še lepše in še boljše bi lahko preživeli čas v Zagrebu, ki je marsikaj nudil v kongresnih dneh, ako bi bil program malo bolj srečno sestavljen in bi bili vsi prepričani, da se je treba na glavno skupščino pripravljati že prej — že leto dni poprej.

Na pr. šolska razstava v meščanski šoli na Kaptolu. Zelo je bila zanimiva in učitelj bi moral imeti časa, da si jo ogleda, da prisostvuje objašnjenju razstavljenih predmetov v posameznih oddelkih in iz posameznih krajev, ali vse se je zavleklo, da niti za otvoritev ni bilo več primernega časa, za ogledovanje pa je kar zmanjkalo. Delo in trud za razstavo, ki je imela namen pokazati razvoj hrvaškega šolstva, pa sta zaslužila več poudarka, več zanimanja in več stvarnega proučevanja.

Lanska glavna skupščina v Mariboru in letošnja v Zagrebu sta pokazali, da dobivajo naše glavne skupščine večji razmah in širši pomen — poleg stanovsko organizatoričnega tudi šolsko prosvetni.

Ali ni priporočljivo, da se s tega stališča že sedaj začnemo pripravljati za bodočo glavno skupščino, ki bo leta 1930. v Beogradu? Na seji poverjenikov v Vinkovcih je že bil sprejet predlog, da bodi leta 1930. v Beogradu državna šolska razstava, ki naj pokaže razvoj osnovnega šolstva v vsej državi po posameznih pokrajinah. Na letošnji glavni skupščini v Zagrebu pa je bil storjen sklep, da morajo v tem šolskem letu izdelati poverjeništa nova pravila UJU, ki morajo priti na dnevni red glavne skupščine v Beogradu leta 1930.

Imamo torej za 10. glavno skupščino, ki bo jubilejna skupščina — dve važni točki dnevnega reda.

1. Razvoj šolske prosvete v 10 letih — z državno šolsko razstavo.

2. Pravila UJU.

Prva točka šolsko kulturna in druga točka stanovsko organizatorična!

Mnogi, ki se bodo zbrali v Beogradu, ne bodo mogle ničesar rešiti in bodo zopet le zapravile dragoceni čas, ako se ne bo učiteljstvo po poverjeništvih že sedaj pričelo pripravljati na ti dve glavni točki — in ako ne bo vodstvo UJU pravočasno pripravilo in dobro organiziralo, kar je potrebno za striktno rešitev obeh točk.

Kot eno glavnih pa navajam misel, da se mora že učiteljstvo samo po poverjeništvih opredeliti, da bo sodelovalo pri stanovsko organizatoričnem ali šolsko prosvetnem programu. Delavce za stanovsko organizatorična dela naj določijo poverjeništa po svojih učiteljskih društvih že pred pokrajinskimi skupščinami, prav tako tudi delavce za organizacijo šolsko prosvetnih del. Ako se bo delo tako že doma pripravilo in bodo delavci, poročevalci in tudi glavni debaterji pravočasno določeni, bodo naše skupščine uspešne. Mnogi učitelji in prijatelji šole se bodo pod spretnim aranžmanom pravilno porazdelile — organizacija bo rastla na slogi in ugledu — narodno šolstvo pa bo dobilo še večje priznanje tu in inozemcem.

Anton Skala, Maribor.

pomogla k novim uspehom, slogi in napredku naše zajednice.

Da bo pa mogel izvršiti te važne naloge, želi izvršni odbor, da ga vse učiteljstvo razumeva v stremljenjih in podpira. Vsak član bo vršil to dolžnost napram izvršnemu odboru in napram učiteljstvu, ako deluje marljivo na okrepitvi naših društev, na kulturnem podvigu in duhovnem zbližanju članstva, ako čita in širi stanovski tisk in deluje na to, da se organizira tudi ono učiteljstvo, ki dosedaj ni organizirano.

Naš tisk mora biti ogledalo stanovskega in kulturnega delovanja učiteljstva. Izvršni odbor želi, da se učiteljstvo še intenzivneje oprime duhovnega dela, da naša stanovska glasila vsebinsko obogatijo in pridobijo večje število sodelavcev. Smer pisanja v našem tisku, v kolikor ta izvira od izvršnega odbora in od oseb, ki jim je tisk poverjen, bo označena s sklepi in mišljenjem odbora samega, a tudi vsako drugo mišljenje, ki bi bilo objektivno in sestavljeno v mejah tiskovnega zakona, sme biti objavljeno v stanovskih listih. V tem oziru stoji izvršni odbor na stališču polne svobode besede v stanovskem tisku.

Delo za Dački dom, ki bo prva lastnina vsega učiteljstva v glavnem mestu države, bo nadaljeval izvršni odbor z isto vnetostjo kot oni, ki so ga začeli. Zahvaljuje se njim, kakor tudi vsemu učiteljstvu, ki je pripomoglo k začetku tega dela, bodisi z denarnimi pri-

spevki ali z drugim sodelovanjem. — Izvršni odbor apelira na učiteljstvo, da posveti tudi v tekočem letu Dačkemu domu zadostno pažnjo in mu nudi svojo pomoč, da bo moglo ta dom zgraditi.

Izvršni odbor bo deloval kot dosedaj za zaščito zakonitih učiteljskih pravic. Ta zaščita pa more obstajati le v mejah nastalih razmer v državi, ki so vsemu učiteljstvu znane. Izvršni odbor se nadeja, da se bo učiteljska stalnost še nadalje skrbno čuvala kot potreba šole, države in naroda in da bo pogoj učiteljevega kulturnega delovanja.

Za povečanje našega kulturnega delovanja, zanimanje in akcije učiteljstva za velike sodobne probleme — predvsem za problem miru in mednarodnega pedagoškega sodelovanja, bo vzdržal izvršni odbor vse dosedaj dosežene zveze s Slovansko učiteljsko zajednico z Internacionalno federacijo, a skušal bo pridobiti tudi nove, v kolikor bude to zahtevala gori označena smer.

Zelimo, da bi bilo letošnje leto, kot desetletnica našega Uduženja plodonosno in bi moglo zaznamovati posebne uspehe v reformi našega Uduženja in v okrepitvi naših društev; ravnotako želimo, da bi prežehl duh edinstva in sporazuma, ki je manifestiral na glavni skupščini v Zagrebu, vse učiteljske vrste po vsej državi. S temi idejami pozdravlja izvršni odbor učiteljstvo in ga poziva, da deluje v smeri medsebojnega podpiranja.

Izvršni odbor.

— Predavanja o agrarni banki in kmetijstvu. Mnogo tovarišev je izreklo željo, da priobčimo izveščje tozadnega poročila iz »Vremena«, ker mora učiteljstvo ponekod obvezno predavati o tem. Da ustrežemo tej želji, preskrbimo izveščje za prihodnjo številko »Učit. Tovariša«.

— »Popotnik« izide vsled poznega pričetka šolskega leta v dvojni številki okrog 10. oktobra, kar naj blagovolijo upoštevati čitatelji in sotrudniki.

Uredništvo.

— Nova pravila UJU (projekt), ki so jih prejeli vsi predsedniki okrajnih učiteljskih društev pov. UJU — Ljubljana in člani ožjega sosveta morajo biti gotova do 15. oktobra, da jih ta dan poverjeništvu predloži izvršni odboru UJU. Širši svet se sklenil na svoji seji dne 22. t. m. v Celju, da morajo vsi predsedniki in člani ožjega sosveta poslati poverjeništvu svoje izpreminjavalne predloge do 1. oktobra t. l. Na poznejše predloge se ne bo oziralo ter izdela poverjeništvu predlog za sejo ožjega, oziroma širjega sosveta samo na podlagi izprememb, ki bodo predlagane poverjeništvu do 1. oktobra t. l.

— Akcija za Jugoslov. Dački dom v Beogradu. Iz »Narodne Prosvete« je razvidno, da se je započelo z živahno nabiralno akcijo za Jugoslov. Dački dom v Beogradu. — Pri vsej akciji pa je opaziti hvalevredno dejstvo, da poleg šol, učiteljskih društev in posameznih učiteljev, prispevajo za ta dom večje vsote tudi ljudje in korporacije izven učiteljskih vrst. Tako je darovalo sodišče občina Beograd 50.000 Din, neki industrijalec v Beogradu 1000 Din, občina Debeljača 500 Din, neka gospa 500 Din itd. — Iz navedenih vsot se vidi, da se v Beogradu interesirajo tudi drugi za učiteljske ustanove. — Če bi bilo tudi v Sloveniji tako, bi gotovo že stala Učiteljska domova v Ljubljani in Mariboru.

— Državni nastavljenici in upokojenci — odtegljaj (kuluk) za oktober 1929. Za kritje stroškov pri gradnji in vzdrževanju samoupravnih cest se odtegne v mesecu oktobru 1929 vsem aktivnim državnim nastavljenecem kakor tudi upokojencem od aktivnih prejemkov (brez stanarine in doklad) in od pokojnin (brez doklad) znesek za 1½ dneva v smislu čl. 38. zakona o samoupravnih cestah. — Urad. list št. 60/247 z dne 10. junija

1929, razpisa ministrstva za gradbo št. 15.209, ex 1929 in odloka fin. ministrstva D. R. br. 130.055 z dne 13. avgusta 1929, ker vsi državni in v tem členu navedeni javni nastavljenici plačujejo osebno delo v denarju.

— Nemške in druge šole v naši državi. (Iz tajniškega poročila CMD.) Dočim je tajnikovo poročilo na lanskoletni glavni skupščini omenjalo, da imajo naši Nemci 35 šol, v katerih se vrši pouk v nemščini, je to število letos (šolsko leto 1928/29.) naraslo na 40. Te šole so: Apače deška in deklška, Stogovci, Lokavec, St. Ilj, Maribor deška in deklška, Fiksinci in Kramarovi v Prekmurju, Jesenice na Gorenjskem, Črmošnjice, Laze, Poljane, Smuka, Stale, Podstenice, Dolenja Topla reber, Vrčice, Planina, Borovec, Kočevje, Koč, Reka, Koprivnica, Livold, Mozelj, Nemška Loka, Polom, Stara cerkev, Stari log in Stalcarji; razven tega je nemška šola v Ljubljani ter povsem nemške šole, na katerih se morajo učiti tudi slovenski otroci, v naslednjih krajih na Kočevskem, Gotenici, Grčarice, Onek, Ovčjak, Reichenau, Spodnji Log, Stari breg, Svetli potok in Verdreng. Vidimo tedaj, da je tako severna meja povsod, kjer je kaj pravih Nemcev, oskrbljena z nemškim poukom, posebno pa še kočevski otok. Od 10 povsem nemških šol ima le ona v Spodnjem logu nad 40 učencev, nikjer pa ni nad 40 Nemcev na eni izmed omenjenih šol, kar nam kaže naslednja razpredelnica:

nemška šola v	število Nemcev	število Slovencev	skupaj
Gotenici	33	2	35
Grčarice	30	8	38
Onek	32	—	32
Ovčjak	9	3	12
Reichenau	16	—	16
Sp. Log	38	3	41
Stari breg	31	2	33
Svetli potok	19	2	21
Verdreng	20	8	28
Ljubljana	39	—	39
Skupaj	267	28	295

Povprečno ne pride torej na eno gornjih nemških šol niti polnih 30 učencev, od katerih je pa zopet 10% Slovencev. Zanimivo je nadalje dejstvo, da se je na nemških šolah pomnožilo tudi število učiteljev Nemcev, in sicer od 20 lanskega leta na 21 v šolskem letu 1928/29. To je potrebno poudariti posebno še zaradi tega, ker vidimo onstran Snežnika zadnje slovenske učitelje na poti v notranjost Italije in ko koroški mogotci nočejo sprejeti več nobenega slovenskega učitelja v službovanje ter je edini učitelj Slovenec na Koroškem zaposlen še vedno na povsem nemškem ozemlju. V Prekmurju imamo nadalje še 16 osnovnih šol, kjer se madžarski otroci lahko podučujejo v madžarščini.

— Učiteljstvo mariborske oblasti je darovalo za svoj bodoči dom v Mariboru od plačila razlik nad 25.000 Din. Lepa je ta vsota in vsa čast tistim, kateri so pripomogli do tako povoljnega uspeha! Kakšne občutke imajo neki tisti, katerih je — žal — še vedno lepo število, kateri so stali ob strani, ko smo mi nosili kamenje in opeko za svoj dom? Ker pa prihajajo še zapoznela vplačila darov od razlik, prosi U. D. vse tiste, ki še niso poslali že pobranih doneskov, da jih pošljejo vsaj začetkom oktobra, ker moramo zbirko zaključiti. Kdor bi rad daroval, pa nima položnice, naj sporoči po dopisnici in se mu jo pošlje.

— Usposobljenostne preizkušnje za osnovne šole se prično na moškem učiteljsku v Ljubljani dne 4. novembra 1929 ob 8. uri zjutraj. Pravilno opremljene prošnje za priupust k usposobljenostni preizkušnji se naj predložijo po običajni uradni poti pravočasno pristojnemu sreskemu šolskemu nad-

ga človeka in z njim vred srečnejše življenje človeške družbe. Upati je, da se bodo pri obravnavah upoštevala tudi »sociološka izkustva in dejstva. Posebej je treba poudariti to, da pripisuje M. Vidović posebno razvojno vlogo — Slavenstvu in njegovemu rasnemu geniju v življenju človeštva v bodočnosti...

Ker bo letošnji etični kongres programatičen v pedagoškem smislu, bi se isti ne smel vršiti brez navzočnosti — narodnega učiteljskega. Iz teh ozirov je želeli, da bi se ga udeležili posamezni delegati učiteljskih organizacij in pedagoških združenj. Kongresisti bodo uživali ugodnosti (voznina, prenočišče), ki so običajne ob takih prilikah. Delegati naj se javijo vodstvu Vidovičevega pokreta v Sarajevu (Aleksandrova ul. 113), od koder dobe daljnje direktive.

Kakor je poročal naš list, je obstojal namen v letošnjih počitnicah otvoriti — tečaj za potovalne učitelje, pa se je njena otvoritev začasno prestavila, ker ministrstvo prosvete s svojim aktom Pov. br. 1222 z dne 8. avgusta 1929, ni odobrilo tečaja, ker je oficijelna nižje srednješolska izobrazba prenikza za splošno kvalifikacijo potovalnega učitelja. Oziraje se na to, bo Pokret spremenil pogoje za sprejem in tudi predelal in poglobil program tega idejno-praktičnega tečaja, da bo mogoče v doglednem času otvoriti zamišljen učiteljski tečaj.

Poleg dopisnih šol otvarja Vidovičev pokret po potrebi tudi lastne »Večerne tečaje« v Sarajevu, ki stoje pod neposrednim vodstvom Pokreta.

Dne 5. septembra t. l. je bila otvorjena v Sarajevu taka »Večerna šola«, ki je razdeljena na 4 tečaje in to po dva zaporedna gimnazijska razreda skupno. V to šolo se je

delu, ko bi sestavljal črke iz paličic, polkrogov, krogov itd. (Antiqua), saj je znano, da ima otrok že ob vstopu v šolo razne risalne zmožnosti za preproste oblike, ki jih je treba izrabiti, in da si otrok po čitalno-pisalni metodi lahko igraje prisvoji velike tiskane črke. Še to bi omenil: Ob čitalno-pisalni metodi, kjer otrok aktivno sodeluje (sestavlja, riše itd.), se mu razvijajo mišice prstov, kar je gotovo potrebno, preden pride do vezane pisave. In tudi v tem oziru je uvaževanje vrednega principa, »od lažjega do težjega« in pa ekonomična izraba časa, kar je po metodi v tej knjigi manj mogoče.

Slike v knjigi so prav čedne, kakor je čeden tisk, papir in vsa druga oprema. Pravim, da so slike čedne. Drugo pa je vprašanje, kakšen vtisk bodo napravile slike na otroka-začetnika. Vzemimo takoj prvo, ko otrok joka pred učiteljem, kako so v drugi sliki drastično pokazane že prve težave učnosti; lomljenje vej v 4. sliki gotovo ni vzgojno, prav tako ne lovjenje (mučenje) žab na trnek, isto je s kajenjem pipe itd.

Prehodu od pisanih na tiskane črke posveča knjiga za male črke 5, za velike pa 8 strani.

Pa naj bi bila knjiga, čeravno sestavljena po starih principih, dobra, ji ne moremo prihraniti očitka, da zaradi slabega jezika ni sprejemljiva. Jezik kakor v tej knjigi sploh ne sodi v knjigo, najmanj pa v šolsko knjigo, kjer naj se otrok nauči pravilne materinščine.

V Maklinovi »Začetnici« kar mrgoli stiličnih in slovniških napak, germanizmov, lokalizmov itd.

Naj navedem le nekaj te navlake kar po vrsti, kakor sem si beležil: buter, cvirn, lušno, župa (za juho), ruksak, cukar, košta-jo, Bog loni, mavžna itd.

Naj li šolska knjiga vsebuje takele stavke: Hanzsi si zdi kakor mož. Hanzsi se si zdi velik. Rozina in teta sta šla skozi vse ulice. Ona (luna) vidi pridne in hudobne otroke v njihovih posteljah. Lovce je imel usmiljenje z otrokom in mu reče. — V šoli je veliko otrok. Sedijo po štiri v nizki klopi. Ptičjih jajčec se ne dotakne. Oče so rekli, da dobi vsaki otrok majhno klobaso. Luna se smeji na poln obraz. Miha mora leteti (ptič leti). Včasih zgleda. — Po celem (vsem) svetu itd., itd.

Kdor ne zna jezika, naj ne piše ali sestavlja šolskih knjig, ali pa naj jih pred tiskom da v pregled. Morda pa si gospodje mislijo, da je za koroško slovensko mladino vse dobro. — Kljub nekaj dobrim stvarim nam knjiga ne ugaja.

A. Rapč.

Iz Vidovičevega pokreta...

Pretekla so štiri leta, odkar se je meseca avgusta leta 1925. vršil prvi jugoslovanski — etični kongres v Sarajevu, in sicer na poziv Vidovičevega pokreta. V reviji »Uzgalatelj«, št. 8.—9., z dne 5. septembra 1925 je natisnjeno obširnejše poročilo o organizaciji in poteku tega kongresa, kakor tudi tozadnevne resolucije na podlagi obdelanih predmetnih referatov in razprav.

Letos, ko slavi Vidovičev pokret desetletnico svojega življenja in delovanja, sklicuje Pokret znova — drugi etični kongres, ki se bo vršil od 15. do 17. decembra istotako v Sarajevu. Podrobnejši program kongresa še sicer ni določen in fiksiran, pač pa vemo, da bo reševal kongres predvsem pedagoško-filozofska in kulturno-prosvetna vprašanja sedanjosti. Centralno vprašanje kongresa bo torej razgovor o vzgoji, ki naj formira nove

Splošne vesti.

VSEMU ORGANIZIRANEMU ČLANSTVU UDRUŽENJA JUGOSLOVENSKEGA UČITELJSTVA!

Izvršni odbor UJU smatra za svojo prvo dolžnost, da pokaže organiziranemu učiteljstvu vse države smer svojega dela v tekočem letu in v splošnem očrta svoje mišljenje o nalogah, ki čakajo v tem trenutku učiteljstvo.

V kolikor je o teh nalogah sklepala že letošnja glavna skupščina UJU, bo izvršni odbor deloval z vsemi silami na to, da bodo sklepi skupščine tudi izvršeni. Posebno pažnjo bo posvečal onim sklepom in stremljenjem, ki se tičejo reforme našega Uduženja in sprejetja novih pravil, a z ravno tako vestnostjo bo izvrševal ostale dolžnosti glede obrambe interesov učiteljstva in šole. V izpolnitve teh važnih dolžnosti ima izvršni odbor toliko več zaupanja, v kolikor se zaveda, da ga podpira vse učiteljstvo, ki mu je izreklo z znanim bratskim sporazumom na zagrebški skupščini soglasno zaupanje.

Izvršni odbor je že podvzel gotove korake in bo podvzel še druge, da izvrši svojo glavno nalogo — sprejetje novih pravil Uduženja. Letošnje poslovno leto hoče izkoristiti v tej smeri, da se bo potom časopisov in zborovanj in na podlagi stališč posameznih sekcij ugodilo težnji, da bodo bodoča pravila pravi izraz učiteljske misli ter da bodo pri-

Začetnica za Koroške ljudske šole.

Spisal Walter Maklin. Podobe iz začetnice »Kinderwelt« od Norbertine Bresslern-Rath. Leykam-Verlag, Pädagogische Abteilung, Graz 1929.

V republikli Avstriji je šolstvo v zadnjem desetletju in že prej tako napredovalo, da si je pridobilo uvaževanje tudi pri vseh velikih državah. — Človek bi mislil, da so blagodatni novih smeri deležni vsi kraji v republikli in da vse učiteljstvo dobro pozna in tudi uvažuje te smeri. Ko pa smo pregledovali zgoraj omenjeno začetnico, se nam je usiljevala misel, da sestavitelj knjige ali ne pozna ali pa noče upoštevati novih smeri v učnem načrtu iz leta 1926., ki odločno zahteva čitanje le v učenem jeziku, pisanju pa odkazuje mesto poseben odstavek z lastnim smotrom, saj je knjigo zasnoval tako, da pričinja z malimi pisanimi črkami, nadaljuje z velikimi ter pride nato k tiskanim črkam. Začetnica je torej taka kakor večina začetnic, ki smo jih doslej rabili po naših šolah, le s to razliko, da ne prinaša tiskane črke vzporedno s pisano.

Proti pisalno-čitalni metodi se pri nas sicer niso oglašali, pač pa je imela drugod dosti nasprotnikov. Ti so jo hoteli zamenjati s čitalno-pisalno metodo, zakaj spoznali so, da je ta metoda bližja splošnemu principu »od lažjega do težjega«, pa tudi to, da je zahteva med obema tehnikami, čitanja in pisanja, različna, ker hoče prva duševnega dela, druga predvsem ročnosti.

Sestavitelj se na vse to ni oziral, zato v knjigi ni novodobnih smeri, ki zahtevajo, da bodi otrok samodelaven, pouk skupen. Po pričujoči knjigi ni mogoče izrabljati črk vestransko, kar bi učenca sililo k samostojnemu

Stanovsko zavedno učiteljstvo naroča vse šolske potrebščine le po učiteljski gospodarski poslovalnici.

zorniku, da bodo najkasneje do dne 20. oktobra v rokah izpraševalne komisije. Kdor bi ne bil pripuščen, bo pravočasno obveščen; posebna vabila k izpitu se ne bodo pošiljala. — Izpraševalna komisija za osnovne šole v Ljubljani.

— **Državoznanstvo in šole.** Na šolah, kjer se poučuje nauk o državi, državni organizaciji in zakonih, more služiti kot pripomoček (pomožna knjiga) knjiga »Državoznanstvo dr. Ogrina Frana (Kamnik)«. Dobi se v knjigarnah, v oblastni zalozi šolskih knjig in učil in pri pisatelju. Cena (povsod) za broširan izvod 40 Din, pri skupnem odzemu najmanj 10 izvodov 35 Din za komad. Knjiga (v veliki obliki) obsega 156 strani.

— **Osnovni pojmi mehanske tehnologije kovin v zvezi s tvarinoznanstvom.** — Spisal prof. ing. Stane Premelč. V Ljubljani. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna. — Str. 84. — Cena trdo vezanih knjigi z 68 slikami 20 Din. — O tej novi učni knjigi, ki je namenjena vsem obrtnim in nadaljevalnim šolam, je napisal strokovnjak inž. I. D. nastopno oceno: V tehniški literaturi je inž. prof. Stane Premelč z »Osnovnimi pojmi tehnologije kovin v zvezi s tvarinoznanstvom« podal že dolgo pogrešano delo našemu obrtništvu v dober pripomoček pri delu samem kakor tudi pri vzgoji naraščaja. Na podlagi najnovejših pridobitev tehnike je temeljito in nazorno opisal vsa tehnološka dela kovinske stroke ter na ta način podal osnovo in smernice za dobro, solidno in ceno izdelovanje. Izčrpnemu tvarinoslovju kovin, zlitin in lesa je dodal še pripomočke za obdelavo, kakor so priprave za merjenje, začetvanje, označevanje, držanje in segrevanje. Temu sledi opis livanja, kovanja, valjanja, teganja, vtiskovanja itd., ki ga zaključuje opis izdelave cevi. Nadalje je nazorno obravnavano struženje, rezkanje, vrtnenje, piljenje, brušenje itd. z vzporednim opisom zadevnih pripomočkov in strojev. Zaključno poglavje vsebuje dovršila dela, zavarovanje kovin pred razjedanjem in razpadanjem ter olepševalna dela. Knjiga daje tehniško podlago racionalnemu izdelovanju, je pisana lahko razumljivo ter v boljše razumevanje in poznanje vsebuje tudi 68 slik. Tehniški izrazi so povsem posrečeni, zadenejo bistvo ter je želeli, da se splošno udomačijo in uporabljajo. Delo je namenjeno za pouk na obrtnih nadaljevalnih šolah. Snov je podana po obsegu in načinu opisa tehnoloških del temu primerno, dobrodošla bo pa tudi vsakemu mojstru, ker mu nudi važna navodila in podatke iz njegove stroke kakor tudi iz sorodnih strok. Za obrt pomenja knjiga veliko pridobitev, ker izpopolnjuje občutno vrzel naše strokovne literature.

— **Gg. poverjenike Slovenske šolske Matice,** ki se niso vpsolali članskih seznamov in članarine, prosimo, naj blagovolijo to storiti najkasneje do 1. novembra t. l. Seznane pošljite zopet v dveh izvodih: enega blagajniku (P. Plesničar, Ljubljana, šola na Ledini), enega pa tajniku (A. Oster, Maribor, Zrinjskega trg 1). Zamude v tem oziru bi lahko zopet zavleklo izdajo knjig kakor je to bilo lani. Upamo, da se bo članstvo odzvalo najmanj v takem številu ko lani; knjige sicer še niso definitivno določene, vsekakor pa bodo članstvu v korist.

— **Dr. Pirc: Naše zdravje.** Knjižnica Podmladka Rdečega križa, 3. zvezek. Ljubljana, 1929. Str. 52, cena 3-50 Din. Na našem knjižnem trgu smo že dolgo pogrešali kratke in poljudne higijene, ki bi lahko prodrla v zadnjo slovensko hišo. Sedaj jo imamo. Ravatelj našega higijenskega zavoda je na kratko popisal človeško telo, nalezljive bolezni, osebno higijeno in naš dom s higijenskega pogleda. PRK pa izdal spis v svoji priročni ceni in prikupljivi knjižnici. Če pogledamo še vedno znatno umrljivost pri našem narodu, bi delce res zaslužilo, da pride v prav

vpisalo tudi dokaj odraslih kandidatov iz ven Sarajeva in njegove okolice. Predavanja se vrše dnevno zvečer od 7.—10. ure, predava pa proforski zbor Pokreta. Iz event. dohodkov šole bo osnovan poseben fond, iz katerega se bodo plačevale izpitne takse siromašnejšim učencem ob priliki polaganja iz pitov na državnih zavodih.

S 1. oktobrom se tudi otvori v Sarajevu poseben **analfabetški tečaj** za nepismene.

Radi propagande za Pokret in njegov kongres je vodstvo Pokreta odločilo 6. oktobra kot »Dan akcije«. Ob tej priliki bodo delegati Vidovičevega pokreta po posameznih krajih naše države in tudi v inozemstvu med izseljenci čitali in tolmačili Vidovičev govor »Vzrok duševnega padca Evrope in vizije bodočnosti«. V navedenem predavanju razpravlja avtor o enostranosti evropske duševne kulture (evropski bolnik) in njenih posledicah ter postavlja ključ k rešitvi evropskega problema, kjer dobesedno pravi: »Kultura se ima obrniti za punih 180 stopeni. Njezino lice je dosada bilo okrenuto samo zlu, i mi se moramo pobrinuti, da lice kulture okrenemo dobru.« Torej: **povratak k človeku!** — — —

Predavanja in plakate je Pokret že odposlal svojim delegatom s primernimi navodili. Vendar je mogoče dobiti material za »Dan akcije« še naknadno, če se obrnejo reflektanti na Pokret v tej zadevi.

Doslej se je vršilo že več podobnih akcijskih dnevov, ki so se marsikje uspešno obnesli. — — —

Tak je bližnji program Vidovičevega Pokreta v tem letu. Kongres vzbudi nove delavce in prijatelje za veliko misel: **rešitev človeka...** — Až. —

vsako slovensko hišo. Dobiti ga je v vseh knjigarnah, dočim PRK sam posameznih izvodov ne razpošilja.

Skrbna mati ne daje otrokom prave kave, temveč jim kuha redno ŽIKO. Ve, da je ŽIKA izdelana iz rženega slada, ki je kot hranilo neprecenljive vrednosti za rast človeka.

RISALNA ORODJA kupite najbolje pri Fr. P. ZAJEC, optik Ljubljana, Stari trg 9.

Stanovska organizacija UJU

Vabila:

— **RADOVLJSKO OKRAJNO UČITELJSKO DRUŠTVO UJU** ima svoj redni občni zbor v torek dne 15. oktobra na Jesenicah v osnovni šoli s pričetkom ob 10. uri. Dnevni red običajen. Udeležba obvezna.

— **UČIT. DRUŠTVO ZA OKRAJ SLOVENJGRAD** zboruje v soboto, dne 5. oktobra 1929 ob 9. uri v Slovenjgradcu po vzporedju: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi. 3. Poročilo delegatov: a) o pokrajinski in glavni skupščini, b) o seji širjega sosveta pov. UJU v Celju. 4. Predavanje strokovnjaka o kmetijsko-nadaljevalnih šolah, event. predavanje tovarišice Gobec o delovni šoli (nadaljevanje). 5. Poročilo društvenih funkcionarjev: a) tajnika, b) blagajnika. 6. Volitev novega odbora. 7. Določitev proračuna za poslovno leto 1929/30. 8. Slučajnosti. Na zborovanje so vabljeni tudi vsi v naš okraj na novo došli tovariši(ce). K polnoštevilni udeležbi vabi — **predsednik.**

— **CELJSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** bo imelo občni zbor dne 5. oktobra z začetkom ob 9. uri v Celju v mestni osnovni šoli. Na dnevnem redu so poročila delegatov o pokrajinski in glavni skupščini, poročila društvenih funkcionarjev tajnika, blagajnika, knjižničarja itd. Vršijo se volitve novega društvenega odbora, določijo se pavšal za društveno knjižnico, višina članarine, naše obveznosti, pogovor o kmetijskem gospodinjstvu ter obrtno-nadaljevalnem šolstvu ter določijo stališče našega društva za bodoče. Pri zborovanju se bo podalo poročilo o nabranih prispevkih za Brinarjev spomenik ter določil dan in način odkritja. Tovarišem javljamo, da je kamnosek te dni postavil spomenik na gotovljskem pokopališču. Društveni odbor se nadeja, da bodele kakor vedno doslej, tudi tokrat polnoštevilno in častno zastopani na našem zborovanju. — **Odbor.**

— **GORNJEGRADSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje dne 5. oktobra ob 11. uri na osnovni šoli na Rečici. Poleg običajnega dnevnega reda so tudi volitve, obračun, poročanje o skupščinah, seji širjega sosveta in predavanje o uvodnem in metodičnem tečaju v Mariboru. Prosim, da se člani zborovanja polnoštevilno udeležijo. — **Dolinar Ivan, t. č. predsednik.**

— **KAMNIŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO** bo imelo 7. oktobra t. l. ob 8. uri v Domžalah občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. Referat g. sres. ref. A. Lukežiča o Fleretovi »Naša prva knjiga«. 2. Poročila funkcionarjev. 3. Volitev. 4. Poročilo o delegacijskem zborovanju in seji širjega sosveta. 5. Predlogi. 6. Stanovske zadeve. 7. Slučajnosti. Članstvo se opozarja na debato o Fleretovi knjigi.

— **KRANJSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje 3. oktobra točno ob 8-30 v kranjski gimnaziji. Dnevni red: 1. Poročila načelstva in delegatov. 2. Volitve odbora. 3. Uradno poslovanje. — Roje. 4. Pravila UJU. 5. Naše gospodarske ustanove — ugotovitev članstva in naročil potom Učit. poslovalnice. 6. Predlogi. 7. Slučajnosti. — Zaostanke na članarini je takoj poravnati. Dolžniki nimajo glasovalne pravice, če se niso odzvali opominom. Novi člani naj se takoj prijavijo. Vsled zaposlenosti sklicano ex praes. — **Josip Lapajne.**

— **SRESKO UČITELJSKO DRUŠTVO LJUBLJANSKA OKOLICA — ZAHODNI DEL** ima redni občni zbor 5. oktobra t. l. ob 1/2 9. uri dopoldne v II. mestni deški osnovni šoli v Ljubljani. Poročila o pokrajinski in glavni skupščini, samoizobraževalnem tečaju in seji širjega sosveta. Tajništvo in blagajniško poročilo, proračun. Volitve odbora i. dr. Polonice dobite pri obnem zboru. — **Predsednik.**

— **SVETOLENARSKO UČIT. DRUŠTVO** ima svoj letni občni zbor dne 5. oktobra 1929 na osnovni šoli pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah. Članstvo se prosi, da se udeležijo zborovanja polnoštevilno; izostali se morajo opravičiti pri tov. predsedniku.

Tajnica.

— **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA KOČEVSKI OKRAJ** ima svoj redni občni zbor v soboto, dne 12. oktobra 1929 v Velikih Laščah. Pričetek ob 8. uri. Dnevni red: 1. Poročilo predsednika. 2. Poročila funkcionarjev odbora. 3. Volitve. 4. Določitev članarine za leto 1929/30. 5. Poročila o pokrajinski in državni skupščini. 6. Dunajsko šolstvo: poročila tov. Mervič. 7. Slučajnosti.

— **PTUJSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** ima 14. oktobra t. l. svoj letni občni zbor. Za 9. uro je sklican izredni občni zbor v svrhu izprememb 14. točke pravil. Takoj nato bo otvoren redni občni zbor, katerega dnevni red je: 1. Došli dopisi. 2. Poročila o skupščinah. 3. Poročila o krožkih, izvenšolskem delovanju in šolski reformi. 4. Poročila funkcionarjev odbora. 5. Volitev novega odbora. 6. Slučajnosti. — Občni zbor se vrši v

Narodnem domu v Ptuj. Članstvo se ga naj polnoštevilno udeležijo. Pridejo naj tudi tovariši, ki letos prvič stopajo v službo. Ako občni zbor ob 9. uri ne bi bil sklepčen, se vrši pol ure na to drugi občni zbor, ki bo sklepčen ob vsakem številu članov. — **Odbor.**

— **SRESKO UČITELJSKO DRUŠTVO ZA SREZ MURSKA SOBOTA** zboruje v soboto 5. oktobra 1929 ob 9. uri v Murški Soboti. Na dnevnem redu je poleg situacijskega poročila in poročil o skupščinah tudi predavanje urednika »Popotnika« tov. Vranca »O modernem pouku v I. razredu. Predavanje bo posebno dobrodošlo tovarišem (icam), ki so z letošnjim letom vpeljali Fleretovo »Našo prvo knjigo«. — **Odbor.**

— **BELOKRANJSKO UČIT. DRUŠTVO** ima svoj redni letni občni zbor v soboto 5. oktobra 1929 ob 11. uri dopoldne v osnovni šoli v Črnomlju s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo predsednika. 2. Poročila tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Poročilo referenta za samoizobražbo. 5. Proračun za leto 1929/30. 6. Volitev novega odbora. 7. Slučajnosti. — Popoldne si ogledamo sadjarsko razstavo in se udeležimo referatov sadjarskih strokovnjakov. Vabimo vse tovariše in tovarišice, da po svojih močeh priporočijo k čim lepšemu uspehu razstave.

— **ORMOSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** ne zboruje 12. oktobra radi kmetijsko-nadaljevalnega tečaja, ki se vrši v Mariboru, ampak šele dne 9. novembra.

Iz Zveze državnih nameščencev za Slovenijo.

(Povodom zakona o samoupravnih cestah.)

Se pred objavo zakona o samoupravnih cestah je Zveza drž. nameščencev za Slovenijo podvzela po Glavnem savezu v Beogradu korake pri vseh pristojnih činiteljih, da bi se državnim uslužbencem oprostil plačevanja osebnega dela v denarju, ker bo to breme — poleg mnogih drugih obdrtkov od že itak znatno skrčenih prejemkov državnih nameščencev — le-te težko zadelo in bo še bolj oslabilo njihov gospodarski položaj. Da obvestimo tovariše o stanju zadeve in jih poučimo o delovnosti stanovskih organizacij v tem vprašanju, objavljamo besedilo, ki ga nam je v tem pogledu poslala uprava Glavnega saveza. Iz tega obvestila je razvidno, da je bilo za zaščito naših interesov storjeno vse, toda na žalost — brez uspeha. Dopis veli:

»Na predlog g. ministra za gradbe je s ukazom Nj. Vel. kralja od 8. maja t. l. stopil v veljavo zakon o samoupravnih cestah, obvezno moč je pa dobil mesec dni po objavi v »Službenih Novinah«, t. j. 13. junija t. l.

V § 38. navedenega zakona stoji v 4. odstavku to-le: »Vsi državni, oblastni in občinski uradniki in uslužbenci, tako civilni kakor vojaški (pri čemer je treba vrčunati tudi častnike), kakor tudi vsi duhovniki vseh veroizpovedi ter upokojenci vohbe brez razlike plačajo za osebno delo v denarju znesek 3 dnevne plače (osnovne in položajne), oziroma pokojnine, brez ozira na spol, starost, položaj in državljanstvo.«

Na temelju tega zakonskega predpisa je g. minister za gradbe pod št. 53.758 od 2. avgusta t. l. v smislu § 38. nav. zakona izdal razpis glede pobiranja odkupnine za osebno delo od drž. uradnikov in uslužbencev civilnih in vojaških, svečnikov in upokojencev, za tekoče leto in izdal v tem pogledu potrebna navodila. Po teh navodilih naj bi pristojni nakazovalci po plačilnih seznamkih, oziroma po prejemnih pobotnicah za mesec september t. l. odtegnili od osnovne in položajne plače, oziroma pokojnine navedenim državnim nameščencem znesek za poldrugi dan.

Te zakonske določbe v resnici težko zadenejo uradništvo in nepovoljno vplivajo na njegov gnotni položaj zato, ker se mu na ta način zmanjšujejo prejemki, ki v največjem številu slučajev ne morejo državnim nameščencem zasigurati niti najskromnejšega obstanka.

Toda to je zdaj postalo zakon in se mora izvršiti.

Naloga Glavnega saveza je bila, da posreduje, da ne bi prišlo do te zakonske določbe. V tem pogledu je uprava Glavnega saveza storila vse, kar je sploh bilo mogoče storiti. Za svoje stališče je pridobila celo avtoriteto in pomoč samega g. ministra za finance, ki je želel in deloval na to, da se uradnikom te davštine prihranijo, to pa z ozirom na njihov težki gnotni položaj. V tem pogledu, na žalost, ni bilo mogoče doseči popolnega uspeha, vendar je pa breme, ki zadene državne nameščence, vohbe znatno oblaženo in olajšano.

Kakor se vidi torej, je Glavni savez pravokotno podvzel najresnejšo in najuspešnejšo akcijo in to s pomočjo močnejših pristojnih činiteljev, da bi se uradništvo oprostil teh davstev. Vsekakor so višji državni interesi zahtevali, da se je moralo za sedaj vseeno postopati na opisani način. Toda Glavni savez bo pričakoval povoljnijih trenotkov, da sproži revizijo navedene zakonske določbe in se bo kar najživahneje trudil, da se na drugi strani poišče nadomestilo za to gnotno izgubo, katera zadene s tem zakonom državno uradništvo. Tak dovoljen trenotek se bo najbrž nudil ob priliki revizije uradniškega zakona. (»Naš Glas«).

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Kr.: Na Vaše vprašanje:

Ali smemo radi štedenja papirja razpoloviti »Plačilne seznane« drž. usl. in čemu

PLANINSKI IZLETI

Pri planinskih izletih imamo mnogo skrbi s preskrbo za dobro hrano. Taka hrana se mora pripraviti hitro in na lahek način ter sme zavzemati le majhen prostor. Imeti mora ugoden okus in veliko redilno vrednost, a pri vsem tem mora biti lahko prebavljiva. S tem, da hrana ne prinaša v telo nepotrebnih sestavin, je olajšano delo prebavnih organov in zato ostane na razpolago telesu več energije za zunanje delovanje.

Ovomaltine, ki odgovarja vsem tem zahtevam je zato najprimernejša hrana in je radi tega posebno priljubljena med planinci.

OVOMALTINE

je najboljši vir moči.

Dobiva se povsod po 18-50 Din zavitek.

Zahtevajte brezplačne vzorce, sklicujoč se na ta list od

Dr. A. WANDER d.d.
ZAGREB.

mora biti za kontrakt. učit. poseben plačilni seznam, ker se plače nakazujejo iz enega in istega vira?

Kr. Vam odgovarjamo, da je tozadevno jasen odlok računovodstva, po katerem mora biti seznam kontraktualcev posebe, ker je izplačilo razdeljeno na različne partije.

Nove knjige.

— **k Stenski zemljevid Evrope** za šolske sobe. Pravkar je izšel v merilu 1:5.000.000 politični zemljevid Evrope. Priredil dr. Valter Bohinec. Velikost 156x104 cm. Cena za nenalepljen zemljevid v listih 80 Din, nalepljen na karton s platnenimi pregibi 160 Din, na platno s palicami 220 Din. — Prav nujno smo že potrebovali večjega stenskega političnega zemljevida poveljne Evrope v domačem jeziku. Pogrešale so ga šole vseh vrst, ker je bil pouk brez njega uprav bistveno otežkočen. Sedaj ga imamo in to jako lepega, tako glede prireditve, kakor tudi glede izdelave. Velikost zemljevida in tiska je zadostna za vsako učilnico. Sličnega zemljevida nimajo doslej ne Hrvati in ne Srbi. Za vse šole je zemljevid nujno potreben.

— **Prof. A. Lenarčič: Fibel. Z odobrenjem ministrstva prosvete O. N. br. 27.990 od 10. aprila 1929** je izšel pravkar prepreden abecednik, ki je namenjen manjšinskim šolam z nemškim učnim jezikom: Fibel in Lateinschrift von Prof. A. Lenarčič. Cena 28 Din. — S to početnico bo olajšan pouk v nemščini, ker nikakor ne gre, da bi mučili otroke z gotico, nato z latinico in s cirilico. Nemci sami opuščajo gotico, v naši državi je sploh nepotrebna in se v dopisovanju z uradi ne sme rabiti. S to početnico smo izpolnili vrzel, ki jo občuti vsak, ki poučuje naše otroke nemščino. Vse naše (nemške vadnice) začno z latinico, manjkaj pa je potrebnih abecednik v latinici. »Fibel« se v bistvu ne loči od sedaj rabljivih, pač pa prinaša nekaj novih modernih momentov. Vsak učitelj si bo uravnil pouk tako, kakor se bo zdelo njemu najprimernejše. Nikakor ni bistveno, da priučimo najprej pisano črko in potem šele tiskano, prav lahko začnemo najprej s tiskano, ker je ta enostavnejša, potem priučimo pa pisano. Slike v knjigi so pristno naše. Po razgovoru pridobimo dotični naglas ali potom fonomimike, ali pottom normalne besede. Za katero pot se bo učitelj odločil, to je stvar tehnike pouka. Naj sledi še nekaj stavkov iz uradnih recenzij za ministrstvo: »Ova je knjiga namenjena za početno pouku u osnovnim školama, u kojima je nemački nastavni jezik. Ima dosta nemačkih početnic za pučke škole, što su se dosada i u našoj državi upotrebljavale, a one su uvedene više za uporabu u drugim zemljama. Svakako je korisno, dapače potrebno, da se za osnovne škole sa nemačkim nastavnim jezikom u našoj državi udesi početnica, koja bi odgovarala našim posebnim mjesnim, narodnim i državnim potrebama.« »Ova Fibel unosi u našu bukvarsku književnost toliko modernih momenata, da je taj bukvar daleko bolji od svih bukvara, koji se upotrebljavaju u našoj državi.«

— **Ivan Hribski: Razredni učitelji;** 8°, 131 str. Ljubljana 1929. Založila Oblastna založba šolskih knjig in učil v Ljubljani. Cena vez. knjigi 30 Din.

Vse dopise učiteljske gospodarske poslovalnice frankirajte, ker ni oproščena poštneine.